

шао се, послје предговора Зорана Лакића, на уводном мјесту. У овом тексту (аутори: Игњатије Злоковић и Војислав Бољевић — Вулековић) изнесени су сви облици богате активности Секције: административно организациони рад, научноистраживачка дјелатност, ангажованост на заштити културно-историјских споменика и настави историје до прегледа бројних стручних састанака Секције и ангажовања њених чланова у раду Народног универзитета, прославама, изложбама и другим облицима њене вишеструке активности.

Други дио Споменице чине научни прилози чланова Секције: мр Јован Мартиновић дао је кратак преглед урбанистичког развоја Котора, а Ристо Ковијанић преглед историје књижевне дјелатности у Котору. Врстан зналац историје бокелске морнарице — др Славко Мијушковић је, првенствено на основу судско-нотарских и политичко-управних списа Историјског архива у Котору, обрадио Братовштину которских помораца као дегозитара норми обичајног права. Врло интересантан је текст М. Милошевића *Најстарији сачувани мелографски запис народне пјесме у Боки Которској и питање пјевања*

бугаршtica у Перасту. Многобројним поштоваоцима древнога града под Ловћеном добро ће доћи текст Војислава Бољевића — Вулековића о споменицима, улицама и трговинама Котора.

Трећи дио ове публикације посвећен је преминулим угледним члановима Секције Нику Луковићу и Петру Д. Шеровићу. Текст о Нику Луковићу написао је Ристо Ковијанић, по једну пјесму посвећену Луковићу објављују Милош Милошевић и Ристо Ковијанић (потписао се са Р. К. Морачанин), а непотпуну библиографију Луковићевих радова направили су Игњатије Злоковић и Томо Радуловић. Биографију Петра Д. Шеровића написао је Игњатије Злоковић, а по једну пјесму посвећену Шеровићу објављују Максим Злоковић и Ристо Ковијанић, док је библиографију Шеровићевих радова израдио Максим Злоковић.

Которска заједница професионалних историчара и љубитеља историје својом Споменицом постиже не само то да њен рад буде трајно забиљежен већ и саопштавањем свог искуства даје добар примјер осталим секцијама, и не само у Црној Гори.

Р. Јовановић

ЛАЗАР ЦАКИЋ: СЛАВОНИЈА СЕ БУДИ

Општински одбор СУБНОР-а, Вуковар 1970

Рад Лазара Цакића *Славонија се буди* издао је Општински одбор СУБНОР-а Вуковар у знак прославе 50-годишњице одржавања II конгреса КПЈ и 25-годишњице ослобођења земље од окупатора.

Дјело се базира на сјећању аутора, који, уз консултовање извора, настоји да буде максимално објективан. На проучавању историје Славоније и Барање ради Хисторијски институт за Славонију и Барању у Славонском Броду, у својим научним и стручним публикацијама. *Славонија се буди* — по свом садржају представља допуну тим радовима, на што претендира и сам аутор. Он, као активни судионик тих догађаја, расвјетљава

поједина збивања из НОР-а на подручју источне Славоније. Публикација третира припреме, почетак и развој НОП-а у троуглу Вуковар — Винковци — Осиек.

У књизи је дата анализа општих, економских, друштвених и политичких збивања у којима се затекла источна Славонија године 1941. Очито је настојање аутора да на одређеном територију Славоније, село Бобота, заузме посебно мјесто као оперативно и акционо подручје. Такав став аутора заузима на основу чињенице да се на том територију формира прва партизанска група. У ствари, аутор даје шири историјски приказ села Бо-

боте са његовом ужом околином — што дјелу даје карактер хронике.

Текст рада распоређен је у три поглавља. Прво поглавље (од 6. до 41. стр.) обухвата период у ком је дат историјски приказ села Боботе са економским и политичким карактеристикама. Надаље објашњава настанак партијских организација од 1936. у Боботи и формирање Мјесног комитета КПХ — Вуковар. Указује на политичке припреме и напоре које чини Партија да би масе припремила за предстојеће догађаје.

Друго поглавље (од 41. до 253. стр.) истиче околности у којима је село доживјело 27-мартовске догађаје године 1941. и организовање митинга у селу Бобота. Посебну пажњу посвећује омладини у којој је Партија имала главни ослонац при организовању сакупљања оружја, пропаганде и других акција. Дат је реалан приказ доласка усташа на власт и њихов притисак на одређене категорије становника, као на: Србе, Јевреје, комунисте и остале антифашисте. У том дијелу су обрађени терор и суровост усташких власти, посебно исељавање Срба у Србију са подручја Вуковар — Винковци — Осиек. Дрastiчни поступци и према културним споменицима, као уништавање цркава, скрнављење гробља и друго, имали су за циљ застрашивање маса.

Посебно мјесто и простор посвећени су организовању прве партизанске групе на овом подручју. Организатор групе је Ђоко Патковић, из села Боботе. Група изводи више запажених диверзија све до краја 1941, када је ликвидирана. У даљем тексту дат је осврт на терор над становништвом Боботе и сусједних села ради подршке коју су пружали партизанској групи.

Цакић је истакао и улогу власти када се у Боботи у мају 1942. оснива НОО. Овај крај источне Славоније се током године 1942. укључује у НОП и повезује са осталим славонским партизанима.

Током године 1943. знатно је активирао рад ударних група, које излазе из стагнације и прелазе у офанзивно дјеловање на терену

Вуковар — Винковци — Осиек. У склопу тих акција вриједна је пажња једна већа акција на жандармеријску станицу Боботе, што је изненадило усташке власти и присилило их да појачају своју контролу. Сличне акције изводе се на цијелом овом подручју.

Године 1944. појачана је активност свих прогресивних фактора овога краја, гдје посебан значај припада Партији. Партија је активирала и проширила рад НОО, умножила партијске организације укључила и ојачала рад жена, а посебно омасовила рад омладине.

Година 1945. на овом територију представља задње терористичке акције које изводе усташке власти, као хапшења, пљачке, убиства у селима Бобота, Вера, Негославци и другим мјестима.

Писац је указао и на посљедње успјешне акције које су извршили партизани при ослобађању терена и допринијели општој ситуацији за ослобађање цијеле земље.

На крају овог поглавља аутор даје опис ликова организатора устанка, што је свакако корисно, јер се читалац ближе упознаје са свијетлим ликовима, покретачима и вођама устанка са овог подручја. Дати су кратки и сажети биографски подаци за: Ђоку Патковића, Ивана Чавара, Ђорђа Станића, Стевана Чонића, Живојина Јоцића, Јосипа Мудрог, Васу Ђурђевића — Турчина, Богољуба Вукајловића, Душана Плећаша и Славка Матића.

Трећи дио књиге (од 225. до 326. стр.) чини прилог документације. Смисао овог додатка јесте да се илустративно прикажу поједини значајни догађаји специфични за покрет овога краја.

Међутим, с обзиром на наслов књиге, аутор је био дужан дати буђење НОП-а на територији цијеле Славоније. Пошто он обрађује само један одређени териториј са посебним мјестом и улогом села Бобота, то би ова књига по свом садржају требала носити назив „Хроника Боботе“.

Упадљив недостатак издавача јесте опрема књиге, нарочито у погледу рецезентске и лекторске ин-

тервенције. Сазнала сам да је опсежне рецензентске захвате обавио кустос Музеја за Славонију из Осијека Миленко Патковић, а његово је име сасвим изостављено. Не наводи се ни име лектора, мада је лекторске послове обавио мр Мирко Чанадановић, из Новог Сада. Ти пропусти издавача не умањују одговорност аутора, који је дужан да води рачуна о опреми књиге. Ненавођење научног апарата, кас

и недовољна критичност извора и само дјелимично кориштење — основни су недостаци књиге.

Ипак, и поред тога, књига Џакића је неоспоран прилог историји НОП-а Славоније. Џакић заслужује признање ради тога што се професионално не бави историјском науком, а својим напором допринио је да историчари истраживачи свестраније проуче ову област.

Равиојла Јоцовић-Одавић

БОКА

Зборник радова из науке, културе и умјетности, 1971/3

Недавно је изашла и трећа свека часописа Бока за 1971. годину. У овом броју је објављено више чланака и прилога из прошлости Боке Которске. Проблематика је веома разноврсна, како по тематици тако и по времену о коме се говори, што се види и из наслова ових текстова. Максим Злоковић пише о Млетачкој управи у Херцег-Новом. Послије двјестогодишње турске управе Херцег-Нови је потпао под млетачку власт 1687 и остао под њеном доминацијом све до пада Републике 1797. О прероманској декоративној пластици у Котору пише Илија Пушић. Уз текст аутор је дао 26 илустрација, што комплетира преглед сачуваних елемената прероманске пластике у Котору. Он каже да је један од важних задатака овога рада „да, ако не ревидира, а оно доведе под сумњу досадашње теорије да прероманска пластика у Котору, па и на читавом Јужном приморју носи неки локални, провинцијални, рустични или реминисцентни карактер“. Чедомир Марковић пише о три античка гроба из Сутомора. О флоти адмирала Сењавина у нашим водама — Руска управа у Боки, пише Предраг Ковачевић и то на основу нових по-

датака, већином стране провенијенције. О Његошевом боравку у манастиру Савини и Топлој пише Марко С. Николић. Игњатије Злоковић пише о кнезлашком миру и побједи Народне странке у Далмацији. О бокелском устанку 1869. год. по рукопису једног учесника пише Васо Ивошевић. Јован Ј. Мартиновић доноси два интересантна документа о Боки Которској с почетка XIX вијека. О партијским организацијама у Боки 1919—1921. пише Чедомир Пејовић. Неке оцјене дате у овом раду тешко ће издржати научну критику. Велимир Радовић пише о једном хапшењу и његовом одјеку. О споменицима и спомен-обилежјима НОБ са подручја Боке Которске пише Томо Педишић. Антон Лукатели износи нека сјећања на логор у Смедеревској Паланци. Др Васо Томановић пише о фонетици ријечи романског поријекла у говорима Боке. О топономастици сјеверозападне Боке Которске пише Срђан Мусић. Марија Црнић пише о каменским ледарима. Мр Душан Ј. Мартиновић пише о Прчању и његовим туристичким могућностима. Дата су и неколика интересантна осврта на објављене књиге.

Ј. Р. Бојовић